

УДК 657.1

СИСТЕМА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Часовнікова Юлія Сергіївна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Україна

Анотація — Розглянуто поняття та складові системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством, визначено місце облікової та аналітичної інформації в діяльності підприємства та в його інформаційній системі. Охарактеризовані складові обліково-аналітичного забезпечення та визначена необхідність створення системи обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві для ефективного управління.

Ключові слова — аналіз, аудит, інформація, облік, обліково-аналітичне забезпечення, обліково-аналітична система.

Через суттєве зростання впливу інформації на ефективність діяльності підприємства та швидку змінюваність її корисності, організація процесу оперативного збору та аналізу інформації повинна відбуватися шляхом формування обліково-аналітичного забезпечення процесу управління на підприємстві з метою підвищення його ефективності. Сучасні умови функціонування підприємств обумовлюють необхідність створення кожним підприємством якісної системи інформаційного забезпечення процесу управління, сутність якої полягає в формуванні інформаційної бази, що виступає підґрунтям для прийняття оптимальних управлінських рішень на підприємстві. Як зазначає В.П. Пантелєєв, інформаційне забезпечення – це цілеспрямована робота зі збору інформації, її реєстрації, передаванню, обробці, узагальненню, зберіганню та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління [6]. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства – це процес забезпечення апарату управління підприємства достовірною, своєчасною, точною та актуальною інформацією, що формується за допомогою інформаційних ресурсів, які повністю характеризують

діяльність підприємства та складають інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Важливою складовою інформаційної системи підприємства є система обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства, яка відіграє важливу роль в функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів та реагуючи на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища [7]. А. Г. Загородній розглядає термін "обліково-аналітичне забезпечення" як сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями [3].

М. А. Вахрушина під цим поняттям має на увазі збір, обробку і передачу фінансової та не фінансової інформації, що використовується менеджерами для планування і контролю за ходом діяльності структурних підрозділів та оцінки отриманих результатів [1].

Обліково-аналітична система виступає складовою загальної системи управління та є системою, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового і управлінського обліку і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та іншу інформацію.

В основі обліково-аналітичної системи лежить системний підхід, який дозволяє розглядати підприємство як складний об'єкт, що складається з підсистем. Тому обліково-аналітична система на підприємстві також повинна складатися з облікової підсистеми, аналітичної підсистеми і підсистеми аудиту (рис. 1).

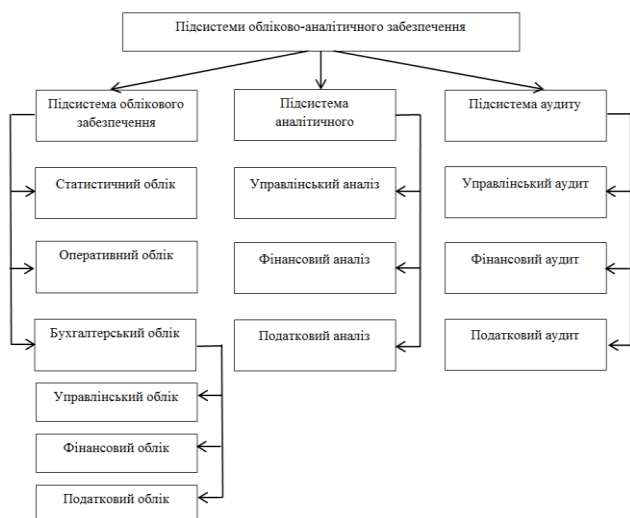

Рис. 1. Система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством

Функціонування системи обліково-аналітичної інформації дозволить організувати процес накопичення та обробки даних статистичного, оперативного та бухгалтерського обліку, здійснювати економічний аналіз, який враховує позаоблікову інформацію та сформувані інформаційне підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень.

Підсистема облікового забезпечення складається з статистичного, оперативного та бухгалтерського обліку. Статистичний облік – це створення системи аналізу та накопичення інформації, яка характеризує закономірності і тенденції розвитку підприємства. Оперативний облік – це поточне спостереження за господарською діяльністю підприємства з метою збирання та реєстрації даних, необхідних для поточного управління. Він ґрунтується на первинних документах, а його дані використовуються для щоденного контролю та управління господарськими процесами підприємства безпосередньо під час їх здійснення.

Бухгалтерський облік – це система збору, реєстрації та узагальнення інформації про майно, зобов'язання підприємства та їх рух методами суцільного, неперервного і документального обліку всіх господарських операцій. На його даних ґрунтується фінансова, податкова, статистична та інші види звітності. Головною метою ведення

бухгалтерського обліку є надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, на підставі якої як внутрішні, так і зовнішні користувачі можуть приймати управлінські рішення [4]. Фінансовий облік – це система збору, реєстрації, узагальнення інформації про господарську діяльність підприємства, встановлена відповідно до системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку, для складання фінансової звітності, здійснення контролю й виявлення резервів [2]. Податковий облік – це система підготовки та накопичення інформації платника податків, необхідної для розрахунку податків, зборів, встановлених податковим законодавством з метою складання податкової звітності [5]. Управлінський облік – це система збору, реєстрації, узагальнення й надання інформації про діяльність підприємства для здійснення планування, аналізу, контролю й управління цією діяльністю.

Підсистема аналітичного забезпечення складається з управлінського, фінансового та податкового аналізу. Фінансовий аналіз – це дослідження й оцінка внутрішнього стану підприємства за даними фінансової звітності з метою розробки рекомендацій і побудови прогнозів на підставі фінансових умов діяльності підприємства. Фінансовий аналіз базується на даних бухгалтерського обліку й імовірнісних оцінках майбутніх факторів господарського життя. Управлінський аналіз – це оперативне дослідження й оцінка ефективності господарської діяльності підприємства шляхом зіставлення витрат і результатів за різними об'єктами обліку в різних часових інтервалах з метою підготовки інформації для прийняття управлінських рішень. Він проводиться для внутрішніх цілей підприємства й спрямований на виявлення його внутрішніх ресурсів і можливостей, оцінку поточного стану діяльності, виявлення стратегічних проблем за рахунок використання оперативних даних, зведеної фінансової звітності та закритої комерційної інформації підприємства. Податковий аналіз – це аналіз сукупності

податків і зборів, що сплачуються підприємством у різний період часу, а також оцінка податкового стану, яка дозволяє оптимізувати його податкові платежі. Він дозволяє виявити резерви зниження бази оподаткування, зібрати інформацію для підготовки податкових планів і прийняття управлінських рішень в області податкового менеджменту.

Підсистема аудиту використовує дані обліку і аналізу. Фінансовий аудит – це незалежна перевірка фінансово-господарчої діяльності підприємства з метою виявлення й зниження фінансових ризиків. При його проведенні оцінюється фінансовий стан, надається висновок про платоспроможність, ліквідність, прибутковість та стабільність діяльності. Управлінський аудит – це надання допомоги підприємству в підвищенні використання його ресурсів. При його проведенні оцінюється стратегія, технологія процесу проведення й реалізації продукції, структура управління підприємства. Податковий аудит – це незалежна перевірка стану бухгалтерського і податкового обліку, розрахунків по податках і зборах з метою виявлення податкових ризиків і резервів зниження податкового навантаження на підприємство. Він включає розгляд бухгалтерських і податкових звітів підприємства з метою визначення відповідності нормам законодавства порядку формування, відображення в обліку та сплати податків і інших платежів у бюджет [2].

За рахунок впровадження в систему управління підприємством обліково-аналітичного забезпечення, завдяки накопиченню інформації у реєстрах фінансового, управлінського та податкового обліку, які виступають ключовими джерелами формування обліково-аналітичних даних, на підприємстві можна організувати якісний аналіз умов його функціонування, що дозволить виробити стратегічні напрямки подальшої роботи. Також, формування системи обліково-аналітичного забезпечення передбачає організацію на підприємстві фінансового, управлінського та податкового аудиту та використання багатьох видів аналізу, які

дозволяють отримати якісну обліково-аналітичну інформацію.

Таким чином, можна зробити висновок, що система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством – це система, що містить в собі підсистеми обліку, аналізу та аудиту, які об'єднані з метою забезпечення стабільного функціонування підприємства за рахунок формування обґрунтованих управлінських рішень.

Кожне підприємство, яке має на меті якісну організацію, аналіз та оцінку умов його функціонування та досягнення високого рівня ефективності діяльності, потребує створення системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством.

Список використаної літератури

1. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет: Учебник / М. А. Вахрушина. — М.: Омега — Л, 2007. - 576 с.
2. Гордієнко Н. І. Конспект лекцій з дисципліни "Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки на підприємстві" / Н. І. Гордієнко; Харків. нац. ун-т міського госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 78 с.
3. Загородній А. Г. Консолідація обліково-аналітичної інформації / А. Г. Загородній // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : збірник наукових праць / відповідальний редактор О.Є. Кузьмін. – Львів : Львівська політехніка, 2012. – С. 92–99
4. Загородній А.Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка". – Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка". – 2007. – № 576. – С. 94–102
5. Малишкін О. І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика : навч. посіб. / О. І. Малишкін. – К. : Центр навч. л-ри, 2013. – 376 с.
6. Пантелєєв В.П. Аудит / Пантелєєв В.П. – К.: "Видавничий дім "Професіонал", 2008. – С. 158
7. Рожелюк В. М. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Сталій розвиток економіки. - 2013. - № 1. - С. 270-274

Автор

Часовнікова Юлія Сергіївна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, (Julia.Chasovnikova@hneu.net).

Тези доповіді надійшли 15 січня 2020 року.

Опубліковано в авторській редакції.

